

Канцеларија за дуално образовање и
Национални оквир квалификација

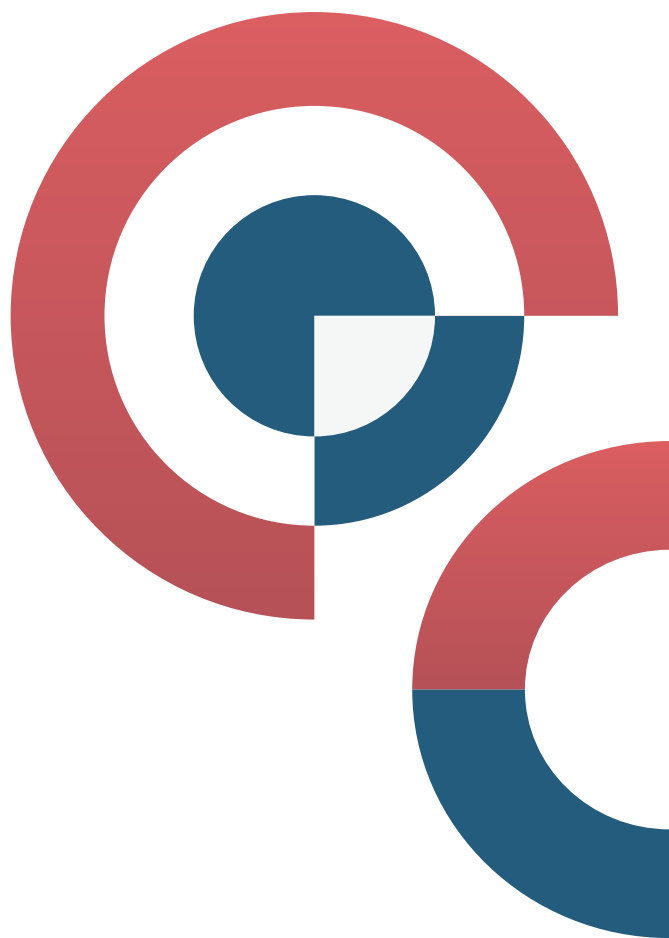
Агенција за квалификације

Финансирано средствима
програма Европске уније
Erasmus+

**НАЦИОНАЛНИ ОКВИР
КВАЛИФИКАЦИЈА**

**ПОВЕЗИВАЊЕ НАЦИОНАЛНОГ
ОКВИРА КВАЛИФИКАЦИЈА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ СА ЕВРОПСКИМ
ОКВИРОМ КВАЛИФИКАЦИЈА**

Издавач

Канцеларија за дуално образовање и Национални оквир квалификација

Тираж

150

Ова публикација је припремљена захваљујући подршци Европске уније, кроз програм Еразмус+. Садржај публикације и ставови изнети у њој не представљају нужно и ставове Европске уније.

Увод

Повезивање Националног оквира квалификација са Европским оквиром квалификација званичан је процес који је Република Србија спровела у оквиру припрема за придруживање Европској унији. Резултат тог процеса је успостављање односа између нивоа националних квалификација у Србији и нивоа Европског оквира квалификација.

Кроз овај процес државни органи, институције и организације надлежне за систем квалификација у Србији, у сарадњи са кључним актерима задуженим за израду квалификација и примену механизма осигурања квалитета квалификација, дефинишу однос између националног система квалификација у Србији и осам нивоа Европског оквира квалификација.

У фебруару 2020. године на 52. састанку Саветодавног одбора за Европски оквир квалификација, усвојен је Извештај о повезивању Националног оквира квалификација Републике Србије (НОКС) са Европским оквиром квалификација (ЕОК), укључујући и додатни извештај о самопроцени НОКС-а у области високог образовања у односу на Оквир квалификација у Европском простору високог образовања (ОК-ЕПВО). Извештај је сачињен у складу са критеријумима и процедурама које је поставио Саветодавни одбор за ЕОК и представља резултат бројних стручно-консултативних састанака са националним и ЕУ партнерима.

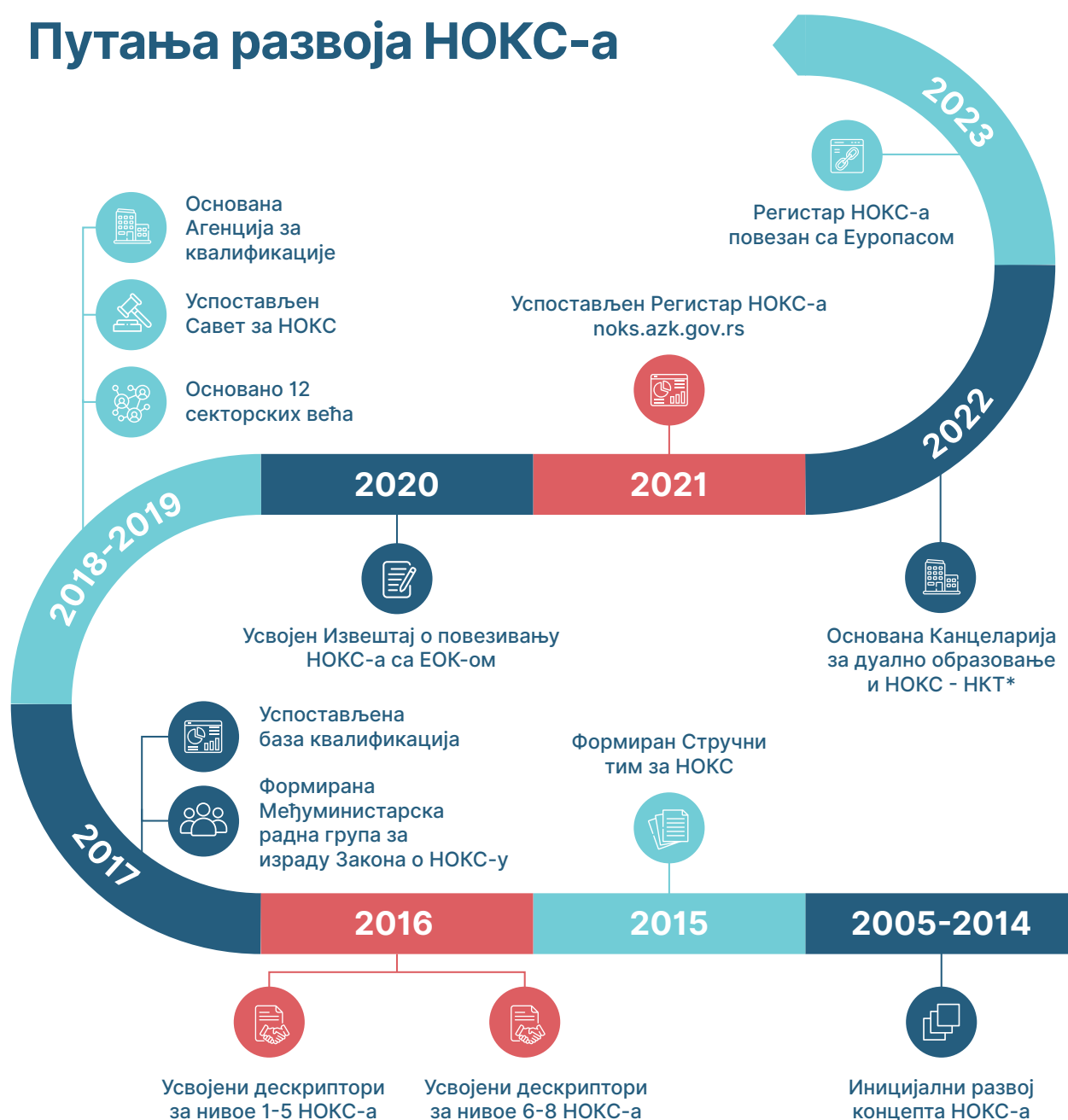
Усвајањем Извештаја о повезивању НОКС-а са ЕОК-ом оквир квалификација Републике Србије повезан је са Европским оквиром квалификација што значи да је успостављена јасна и транспарентна веза између осам нивоа квалификација Републике Србије и осам нивоа квалификација Европског оквира квалификација.

Европски оквир квалификација креиран је из више разлога. Иако је његова основна сврха помоћ грађанима у учењу и развоју каријере, овај оквир такође подржава и друге актере у образовању, обучавању и запошљавању како би се побољшале политике и праксе. Као свеобухватан референтни оквир, ЕОК омогућава послодавцима да боље процене квалификације из других земаља, да боље разумеју ниво квалификација свих кандидата, да упореде њихове

квалификације са националним квалификацијама, да боље разумеју релевантност ових квалификација. Уз помоћ ЕОК-а послодавци могу Европу сматрати јединственим подручјем квалификација. То смањује препреке мобилности радне снаге, подржава се боља употреба постојећих знања, вештина и компетенција и боље подударање између понуде и потражње на тржишту рада. Када је реч о ученицима и појединцима који желе да уче, Европски оквир квалификација им пружа лако доступан преглед квалификација и начина њиховог стицања.

У овој публикацији укратко је представљен пут који је до сада пређен – од успостављања НОКС-а до његовог повезивања са ЕОК-ом и планираних корака даљег развоја.

Пуताња развоја НОКС-а

Национална координациона тачка (НКТ)

*Национална координациона тачка (НКТ) успостављена је ради реализације процеса повезивања НОКС-а са ЕОК-ом и ЕПВО-ом, а надлежна је за:

- израду извештаја за повезивање НОКС-а са ЕОК-ом
- подношење Извештаја Саветодавном одбору ЕОК-а
- одржавање комуникације са Саветодавним одбором ЕОК-а.

Послови НКТ обављају се у оквиру Канцеларије за дуално образовање и Национални оквир квалификација.

Национални оквир квалификација Републике Србије

01

Национални оквир квалификација

НОКС је систем за идентификовање, креирање и разврставање квалификација, у складу са захтевима тржишта рада, даљег учења, науке и друштва. Обухвата процесе и институције (тела, организације) одговорне за утврђивање квалификација и доношење стандарда квалификација, начине и услове за стицање, упоређивање и препознавање квалификација, и друге механизме за обезбеђивање квалитета.

Квалификације које су уређене НОКС-ом су национално признате и евидентирани у Регистру НОКС-а.

Развој НОКС-а

Успостављање Националног оквира квалификација је резултат дугогодишњих активности и напора на унапређивању и модернизацији система образовања и остварењу концепта целоживотног учења.

Процес успостављања НОКС-а започет је 2005. године у оквиру укупних реформских процеса у области образовања.

Усвајањем Закона о Националном оквиру квалификација Републике Србије 2018. године створен је правни основ за успостављање институција и тела надлежних за његову имплементацију, па су исте године именовани чланови Савета за НОКС, основана Агенција за квалификације и основано 12 секторских већа.

Циљеви НОКС-а

Циљеви успостављања НОКС-а су:

- обезбеђивање разумљивости, прегледности и транспарентности квалификација, као и њихове међусобне повезаности;
- развој стандарда квалификација заснованих на потребама тржишта рада и друштва у целини;
- обезбеђивање оријентисаности целокупног образовања на исходе учења којима се изграђују компетенције дефинисане стандардом квалификације;
- унапређивање приступа, флексибилности путева и проходности у систему формалног и неформалног образовања;
- обезбеђивање препознавања и признавања неформалног и информалног учења;
- унапређивање сарадње међу социјалним партнерима;
- обезбеђивање система квалитета у процесу развоја и стицања квалификација;
- обезбеђивање упоредивости и препознатљивости квалификација стечених у Србији са квалификацијама стеченим у другим државама.

Квалификација је формално признање стечених компетенција. Појединац стиче квалификацију онда када надлежно тело утврди да је достигао исходе учења у оквиру одређеног нивоа и према задатом стандарду квалификације, што се потврђује јавном исправом (дипломом или сертификатом).

Национални оквир квалификација је свеобухватан систем у коме се све активности у оквиру система обављају имајући у виду целину, па јединствен систем квалификација подразумева националне стандарде, повезивање формалног и неформалног образовања и информалног учења јединственим концептом исхода учења. У том смислу, НОКС има свој институционални оквир, процесе и механизме осигурања квалитета укључене у развој, имплементацију, вредновање и доделу квалификација.

Исходи учења

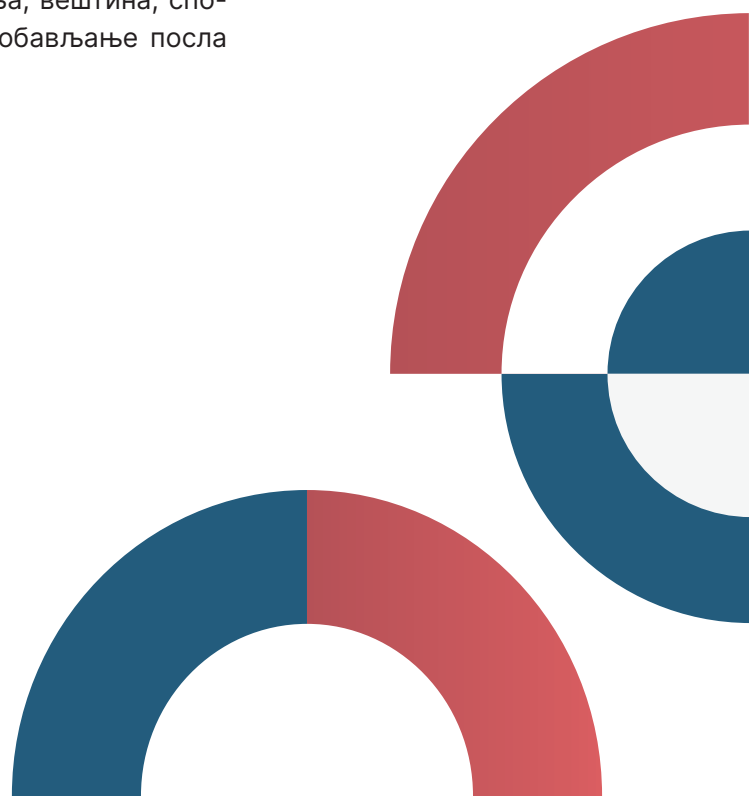
Исходи учења су јасни искази о томе шта се од појединца очекује да зна, разуме или је способан да покаже, односно уради после завршеног одређеног нивоа образовања и стечене квалификације, и исказани су као знања, вештине, способности и ставови. Као такви, исходи учења повезују образовање и тржиште рада, и централни су део процеса стандардизације у образовању, и у области развоја програма и у области вредновања постигнућа.

Принцип НОКС-а је да **свако постигнуће може бити измерено и вредновано**, независно од начина на који је стечено. Исходи учења омогућавају да сва постигнућа буду дефинисана и повезана у систем.

Корелација описа – дескриптора знања, вештина, способности и ставова по нивоима НОКС-а и хијерархијска организација исхода учења у оквиру стандарда квалификација омогућава јасно разврставање и поређење квалификација, и успостављање транспарентног система квалификација.

Нивои и дескриптори квалификација

Квалификације се у НОКС-у разврставају према комплексности по нивоима и поднивоима. НОКС има осам нивоа са четири поднивоа. За сваки ниво квалификација утврђени су описи знања, вештина, способности и ставова (дескриптори), неопходни за обављање посла или даље учење.

Дескриптори нивоа НОКС-а

Ниво	Знање	Вештине	Способности и ставови
Лице са стеченим нивоом квалификације:			
1.	Поседује основна општа знања која омогућују даље учење	Примењује вештине потребне за обављање једноставних предвидивих задатака	Обавља задатке или учи према једноставним усменим и писаним упутствима, уз непосредни надзор
2.	Поседује општа и стручна знања о чињеницама и основним принципима потребним за рад и/или учење	Примењује вештине потребне за обављање, рутинских, унапред утврђених оперативних послова; Рукује алатима и машинама уз детаљна техничка упутства користећи прописане материјале за рад	Обавља послове у складу са утврђеним техничко-технолошким поступцима, уз надзор; Одговорно је за примену утврђених поступака, средстава и организацију сопственог рада
3.	Поседује општа и стручна знања о чињеницама, основним принципима и процесима потребним за рад и/или учење	Примењује вештине потребне за обављање мање сложених, разноврсних, повремено нестандартних оперативних послова; Прикупља и врши избор релевантних информација; Рукује специјализованом опремом, машинама и постројењима користећи различите материјале	Обавља послове самостално у складу са техничко-технолошким процедурама уз повремене консултације;
4.	Поседује систематизована теоријска знања потребна за рад и/или учење	Примењује вештине потребне за обављање сложених, разноврсних, учестало нестандартних послова користећи различите методе и технике; Врши одабир релевантних информација прикупљених из различитих извора ради примене у раду или учењу; Рукује различитом опремом, машинама и постројењима користећи различите материјале	Обавља послове самостално у складу са техничко-технолошким процедурама; Организује и контролише сопствени рад и/или рад мање групе; Уочава проблеме и учествује у њиховом решавању; Одговоран је за избор поступака и средстава за сопствени рад и/или рад других

Ниво	Знање	Вештине	Способности и ставови
Лице са стеченим нивоом квалификације:			
5.	Поседује специјализована стручна знања потребна за рад и/или учење	Примењује вештине потребне за обављање сложених, специфичних и углавном нестандартних послова који захтевају учествовање у креирању нових решења; Рукује специјализованом опремом, машинама и постројењима користећи различите материјале	Обавља послове са великом самосталношћу у одлучивању; Врши организовање, контролисање и вредновање сопственог рада и/или рада других, као и обучавање других за рад; Преузима одговорност за одређивање сопственог начина и метода рада, као и за оперативни рад других; Испољава предузимљивост за унапређивање процеса рада и решавање проблема у непредвидивим ситуацијама
6.1	Поседује напредна академска и/или стручна знања која се односе на теорије, принципе и процесе укључујући вредновање, критичко разумевање и примену у области учења и/или рада	Решава сложене проблеме у области учења и/или рада у нестандартним условима; Примењује вештине успешне комуникације у интеракцији и сарадњи са другима из различитих друштвених група; Користи опрему, инструменте и уређаје релевантне за област учења и/или рада	Предузимљив је у решавању проблема у нестандартним условима; Води сложене пројекте самостално и са пуном одговорношћу; Примењује етичке стандарде своје професије; Организује, контролише и обучава друге за рад; Анализира и вреднује различите концепте, моделе и принципе теорије и праксе; Испољава позитиван однос према значају целоживотног учења у личном и професионалном развоју

Ниво	Знање	Вештине	Способности и ставови
Лице са стеченим нивоом квалификације:			
6.2	Поседује напредна академска и/или стручна знања која се односе на теорије, принципе и процесе укључујући вредновање, критичко разумевање и примену у уској специјалистичкој области учења и/или рада	Решава сложене проблеме у уској специјалистичкој области учења и/или рада у нестандартним условима; Примењује вештине успешне комуникације у интеракцији и сарадњи са другима из различитих друштвених група; Користи и специјализовану опрему, инструменте и уређаје релевантне за област учења и/или рада	Предузимљив је у решавању проблема у нестандартним условима; Води сложене пројекте самостално и са пуном одговорношћу; Примењује етичке стандарде своје професије; Организује, контролише и обучава друге за рад; Анализира и вреднује различите концепте, моделе и принципе теорије и праксе унапређујући постојећу праксу; Испољава позитиван однос према значају целоживотног учења у личном и професионалном развоју
7.1	Поседује високо специјализована академска и/или стручна знања која се односе на теорије, принципе и процесе, укључујући вредновање, критичко разумевање и примену у области учења и/или рада као основу за научна и примењена истраживања	Решава сложене проблеме на иновативан начин који доприноси развоју у области учења и/или рада; Управља и води сложену комуникацију, интеракцију и сарадњу са другима из различитих друштвених група; Примењује сложене методе, инструменте и уређаје релевантне за област учења и/или рада као основу за научна и примењена истраживања	Делује предузетнички и преузима руководеће послове; Самостално и са пуном одговорношћу води најсложеније пројекте; Планира и реализује научна и/или примењена истраживања; Контролише рад и вреднује резултате других ради унапређивања постојеће праксе

Ниво	Знање	Вештине	Способности и ставови
Лице са стеченим нивоом квалификације:			
7.2	Поседује уско специјализована академска знања која се односе на теорије, принципе и процесе, укључујући вредновање, критичко разумевање и примену у области учења и/или рада као основу за научна и примењена истраживања	Решава сложене проблеме на иновативан начин који доприноси развоју у области рада; Управља и води сложену комуникацију, интеракцију и сарадњу са другима из различитих друштвених група; Примењује сложене методе, инструменте и уређаје релевантне за област учења и/или рада као основу за научна и примењена истраживања	Делује предузетнички и преузима руководеће послове; Самостално и са пуном одговорношћу води најсложеније пројекте; Контролише рад и вреднује резултате других ради унапређивања постојеће праксе
8	Поседује врхунска теоријска и практична знања потребна за критичку анализу и оригинална истраживања у фундаменталним и примењеним областима науке са сврхом проширивања и редефинисања постојећих знања, науке или области рада	Примењује напредне и специјализоване вештине и технике потребне за решавање кључних проблема у истраживању и за проширивање и редефинисање постојећег знања или области рада; Примењује вештине комуникације за објашњавање и критику теорија, методологија и закључака, као и представљање резултата истраживања у односу на међународне стандарде и научну заједницу; Развија нове алате, инструменте и уређаје релевантне за област науке и рада	Самостално вреднује савремене резултате и достигнућа у циљу унапређења постојећих и стварања нових модела, концепата, идеја и теорија; Испољава иновативност, научни и професионални интегритет и преданост развоју нових идеја и/или процеса који су у средишту контекста рада или науке, кроз принцип самовредновања свога рада и достигнућа; Дизајнира, анализира и имплементира истраживања која чине значајан и оригинални допринос општем знању и/или професионалној пракси; Управља интердисциплинарним и мултидисциплинарним пројектима; Способан је да самостално покрене националну и интернационалну сарадњу у науци и развоју

Врсте квалификација

Начин стицања квалификација

Законом о Националном оквиру квалификација уведени су флексибилни путеви достизања квалификација. Квалификације се у НОКС-у могу стећи:

Формалним образовањем - у систему формалног основног, средњег или високог образовања, после чега се издаје, као јавна исправа, диплома и уверење;

Неформалним образовањем – у систему образовања одраслих, различитим облицима, најчешће обуком или оспособљавањем, после чега се као (јавна) исправа издаје сертификат или уверење;

Признавањем претходног учења – квалификације се стичу на основу радног или животног искуства кроз поступак признавања претходног учења, после чега се издаје (јавна) исправа – сертификат или уверење.

Према Закону о НОКС-у, кроз неформално образовање и поступак признавања претходног учења могу се стећи квалификације нивоа 2, 3 и 5 НОКС-а.

Стандард квалификације

Стандард квалификације је документ који садржи скуп података којима се детаљно описује квалификација и податке о повезаности квалификације са стандардом занимања (или описом послова).

Стандарди квалификација развијају се за све врсте и нивое квалификација, у складу са процедуром прописаном Законом о НОКС-у, на основу Методологије за развој стандарда квалификација којом су дефинисани сви елементи стандарда квалификације.

Јасно структуриран стандард квалификације омогућава интеграцију података из образовног система и података са тржишта рада, као и коришћење различитих релевантних извора података за његово креирање.

Регистар Националног оквира квалификација Републике Србије (Регистар НОКС-а)

Листа квалификација, као релевантан извор података о квалификацијама које се могу стећи у Републици Србији, објављена је 2020. године. Гдину дана касније, успостављен је Регистар НОКС-а, свеобухватна и уређена база свих квалификација које се могу стећи кроз формално и неформално образовање или информално учење. Регистар се састоји од Подрегистра националних квалификација, Подрегистра стандарда квалификација и Подрегистра јавно признатих организатора активности образовања одраслих (ЈПОА), са послодавцима код којих ЈПОА реализују практичан рад.

Регистар НОКС-а део је Јединственог информационог система просвете (ЈИСП), а води га Агенција за квалификације, у електронском облику. Повезан је са другим националним базама које садрже податке о квалификацијама, па националне институције и тела која воде евиденције о квалификацијама грађана (НСЗ, ЦРОСО, РЗС и друге) користе податке из Регистра НОКС-а.

Подаци из Регистра су отворени и доступни на адреси: <https://noks.azk.gov.rs/>.

Систем класификације квалификација у НОКС-у, КЛАСНОКС, заснован је на међународној стандардној класификацији образовања ISCED 2013-F.

Обезбеђивање квалитета квалификација

Остваривање циљева и принципа НОКС-а засновано је на обезбеђивању квалитета целог система и сваког његовог елемента. Транспарентност понуде квалификација и установа, као и одговарајућих података о програму учења обезбеђује се системом регистрације квалификација. Доступност података о садржају квалификације и њеној сврси доприноси промоцији целоживотног учења, а тиме и унапређивању квалификационе структуре становништва. Стандардизација квалификација заснованих на опису рада и исходима учења и успостављање секторских већа, омогућава релевантност када је реч о утврђивању и унапређивању квалификација, као и учешће кључних партнера у том процесу. Развој програма образовања/обучавања заснованих на стандарду квалификација и исходима учења унапређује квалитет процеса учења, механизма за праћење, процену/валидацију стечених знања, вештина и компетенција.

Обезбеђивање квалитета система квалификација – НОКС-а успоставља се кроз утврђене стандарде, процедуре, методологије, додељене надлежности и учешће одговарајућих институција и тела, са циљем развоја система у који ће поверење имати грађани, послодавци и друштво у целини. Стандарди квалитета успостављају се на различитим нивоима, у односу на врсте квалификација и циклус развоја квалификација.

Повезивање НОКС-а са ЕОК-ом

02

Повезивање НОКС-а са ЕОК-ом

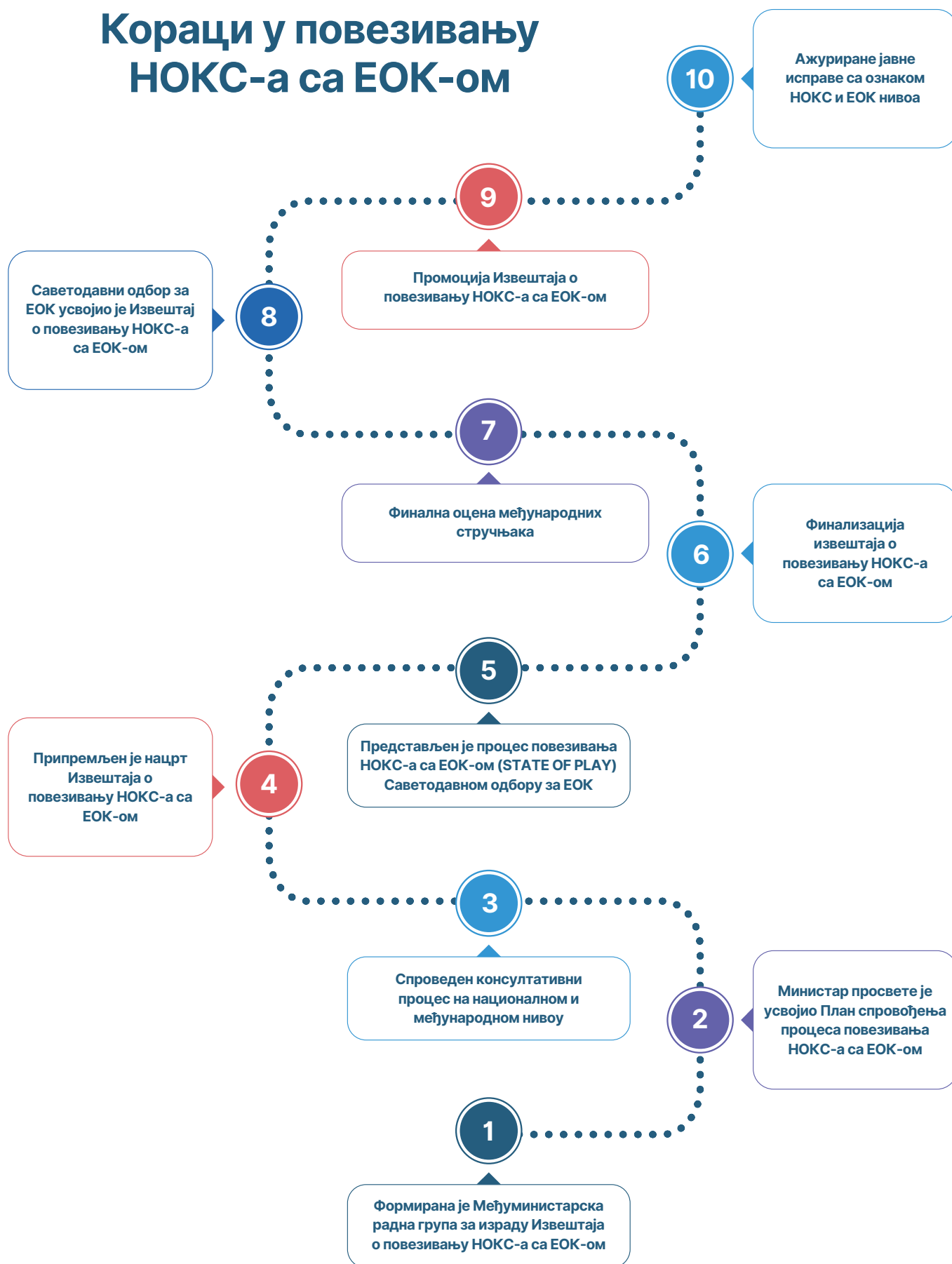
Ради стварања најбољих услова за успостављање међусобног повезивања међу земљама које су развиле своје оквири квалификација и које се повезују са ЕОК-ом, 2009. године успостављени су критеријуми и процедуре повезивања националних нивоа квалификација са ЕОК-ом, а ревидирани су 2013. и 2019. године.

Током 2019. године Република Србија је припремила Извештај о повезивању Националног оквира квалификација Републике Србије са Европским оквиром квалификација, документ у којем је описан начин усклађивања НОКС-а са ЕОК-ом и како су испуњене процедуре и критеријуми које је поставила Европска комисија.

У фебруару 2020. године, на 52. састанку Саветодавног одбора за Европски оквир квалификација одржаном у Бриселу, **усвојен је Извештај о повезивању Националног оквира квалификација Републике Србије са Европским оквиром квалификација**, укључујући и додатни Извештај о самопроцени НОКС-а у области високог образовања у односу на Оквир квалификација у Европском простору високог образовања.

Кораци у повезивању НОКС-а са ЕОК-ом

Критеријум

01

Одговорности и/или надлежности одговарајућих националних тела у процесу повезивања, укључујући и Националну координациону тачку, јасно су утврђене и објављене од стране надлежних тела

Приликом спровођења процеса повезивања неопходно је узети у обзир сва тела која имају легитимну улогу у овом процесу и образложити њихове улоге или функције. У овај процес морају бити укључени сви - од Министарства просвете које је задужено за креирање политике, преко посебно основаних тела која управљају процесом, саветодавних и консултативних тела, до образовно-васпитних установа и социјалних партнера. На тај начин омогућава се да се чују становишта различитих кључних актера.

Међуминистарска радна група коју су чинили представници 21 социјалног партнера из сектора јавних политика, привреде и запошљавања, формирана је 2017. године, како би разматрала активности и предложила тела која учествују у процесу повезивања. Законом о Националном оквиру квалификација управљање процесом повезивања и улогу Националне координационе тачке преузело је Министарство просвете, а од 2023. године Сектор за НОКС у оквиру Канцеларије за дуално образовање и НОК.

У складу са Законом о НОКС-у, кључна тела и институције надлежне за развој и примену НОКС-а дала су стручан допринос у консултативном процесу у аспектима осигурања квалитета који су обухваћени процесом повезивања. Национална координациона тачка била је одговорна за укључивање кључних тела и институција у процес повезивања и задужена за увремењено информисање стручне и шире јавности.

Институционални оквир НОКС-а

**Министарство
просвете**

Министарство просвете утврђује нормативни оквир НОКС-а, усваја стандарде квалификација и промовише НОКС и различите могућности за учење и достизање стандарда квалификација.

**Канцеларија за
дуално образовање
и НОК**

Канцеларија за дуално образовање и НОК (Сектор за Национални оквир квалификација) припрема предлоге подзаконских аката у области НОКС-а, прати примену закона и прописа, и врши процене ефеката НОКС-а у складу са стратешким документима. Канцеларија пружа подршку развојним иницијативама и обавља улогу националне координационе тачке за повезивање НОКС-а са Европским оквиром квалификација.

**Агенција за
квалификације**

Агенција за квалификације обавља послове обезбеђивања квалитета и пружања стручне подршке надлежним организацијама у свим аспектима развоја и имплементације НОКС-а. Управни одбор Агенције за квалификације чине представници привреде, сектора образовања и запошљавања.

Савет за НОКС

Савет за НОКС даје препоруке о процесу планирања и развоја људског потенцијала у складу са јавним политикама у области целоживотног учења, запошљавања, каријерног вођења и саветовања. Савет има 23 члана, представника различитих институција и тела.

Секторска већа

Секторска већа су тела заснована на принципу социјалног партнерства. Чини их више од 250 представника различитих институција и тела, чији је задатак да анализирају и утврђују квалификације у секторима које представљају, идентификују потребе сектора за знањима и вештинама и промовишу дијалог и непосредну сарадњу између света рада и образовања.

Критеријум

02

Постоји јасна и доказива веза између нивоа квалификација у националном оквиру или системима квалификација и описа (дескриптора) нивоа Европског оквира квалификација

 Да би се доказало постојање „јасне” и „доказиве” везе, неопходно је потпуно разумевање нивоа ЕОК-а и нивоа НОКС-а, као и њихових међусобних веза. За потребе повезивања потребно је описати процедуру по нивоима. Овај поступак би требало да буде транспарентан, уз пажљиву примену принципа најбољег преклапања.

Нивои ЕОК-а посматрају се као генерализовани модел учења описан кроз три категорије – знања, вештине, одговорност и самосталност, а које се повезују са описима нивоа НОКС-а чији су нивои описани кроз знања, вештине, способности и ставове.

 НОКС има осам нивоа који одговарају нивоима Европског оквира квалификација, док су четири поднивоа резултат особености система образовања у Републици Србији. Структура НОКС-а дизајнирана је у складу са ЕОК-ом и обухвата дескрипторе за сваки ниво квалификација, засноване на концепту исхода учења.

За потребе повезивања поређене су дефиниције исхода знања, вештина и способности и ставова у НОКС-у са дефиницијама исхода знања, вештина, одговорности и самосталности из ЕОК-а.

Сprovedена анализа показала је да постоји корелација између језика и концепата на којима су засновани описи нивоа оба оквира. Анализа исказа исхода учења указала је да НОКС нивои од 1 до 8, са одговарајућим поднивоима у суштини одговарају ЕОК нивоима истог ранга, и да са њима могу бити повезани.

НОКС	ЕОК
1	1
2	2
3	3
4	4
5	5
6.1	6
6.2	
7.1	7
7.2	
8	8

Повезивање НОКС нивоа
са ЕОК нивоима

Критеријум

03

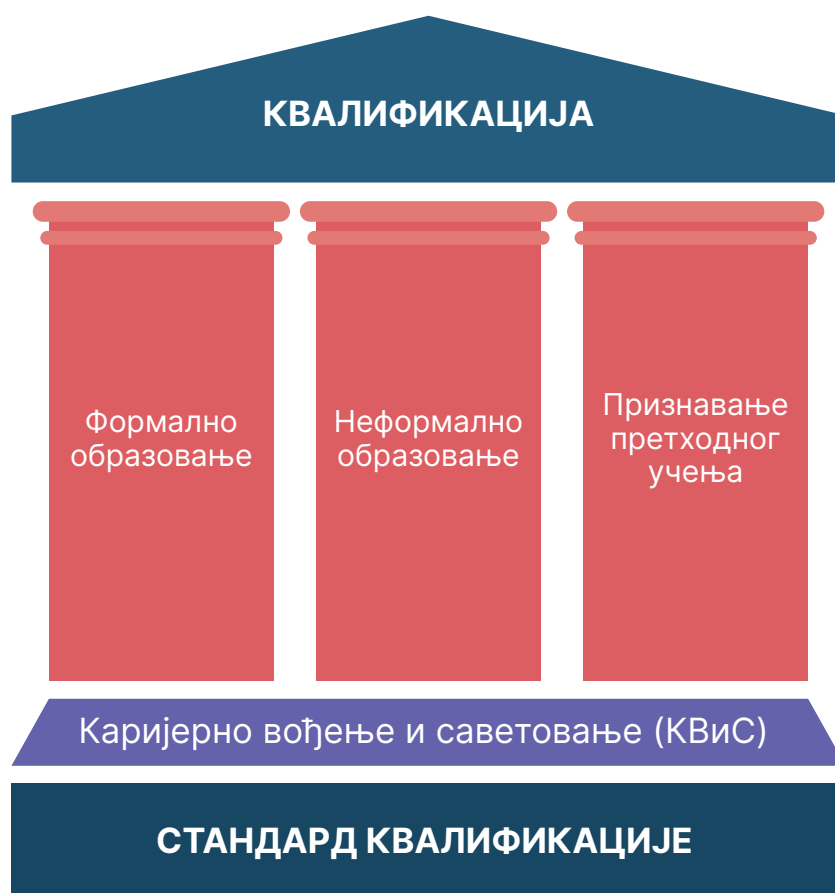
Национални оквир или систем квалификација и његове квалификације заснивају се на принципу исхода учења и повезани су са механизмима за валидацију неформалног учења, као и са системима кредитног вредновања, уколико постоји

 Сви европски механизми који подржавају мобилност и транспарентност квалификација и постигнућа у учењу подстичу примену исхода учења. Описивање квалификација са становишта исхода учења представља основу за реформисање образовних програма на свим нивоима. У Извештају о повезивању потребно је навести услове примене одговарајућих стандарда односно система осигурања квалитета који морају да буду задовољени.

 У оквиру реформских процеса иницираних почетком 2000-тих, почело је увођење образовања заснованог на компетенцијама и концепта исхода учења у све делове система образовања, од предшколског до високог. Имплементација овог приступа најпре се осликавала у процесу развоја програма образовања/обучавања и тежњи да се успостави систем квалификација који одговара потребама тржишта рада. Доношењем Закона о НОКС-у целокупно образовање оријентише се на исходе учења којима се изграђују компетенције дефинисане стандардом квалификације. Исходи учења су инструмент за повезивање образовања, потреба тржишта рада и развоја друштва, и део су процеса стандардизације у образовању, како у погледу развоја програма, тако и у области вредновања постигнућа.

Квалификација се у НОКС-у заснива на два концепта: компетенције и исходи учења. Компетенције које се захтевају за различите врсте квалификација описују се стандардима квалификација и садрже листу потребних исхода учења.

Законом о НОКС-у и законским решењима у образовању одраслих успостављени су флексибилнији путеви достизања квалификација кроз омогућавање признавања (валидације) претходног учења, у складу са Европским препорукама за валидацију неформалног и информалног учења. Начела, претпоставке, смернице и стандарди за организацију и реализацију признавања претходног учења дефинисани су у Концепцији признавања претходног учења која је развијена 2015, а ревидирана 2021. године. Кроз признавање претходног учења додељују се квалификације стечене неформалним и информалним учењем за нивое 2, 3 и 5 НОКС-а. У процесу признавања претходног учења користи се концепт оцењивања заснованог на компетенцијама који се користи на завршним испитима у основном и средњем стручном образовању.

Начин стицања квалификација

Критеријум

04

Процедуре за укључивање квалификација у национални оквир квалификација, или за описивање места које квалификације заузимају у националном систему квалификација, јесу транспарентне

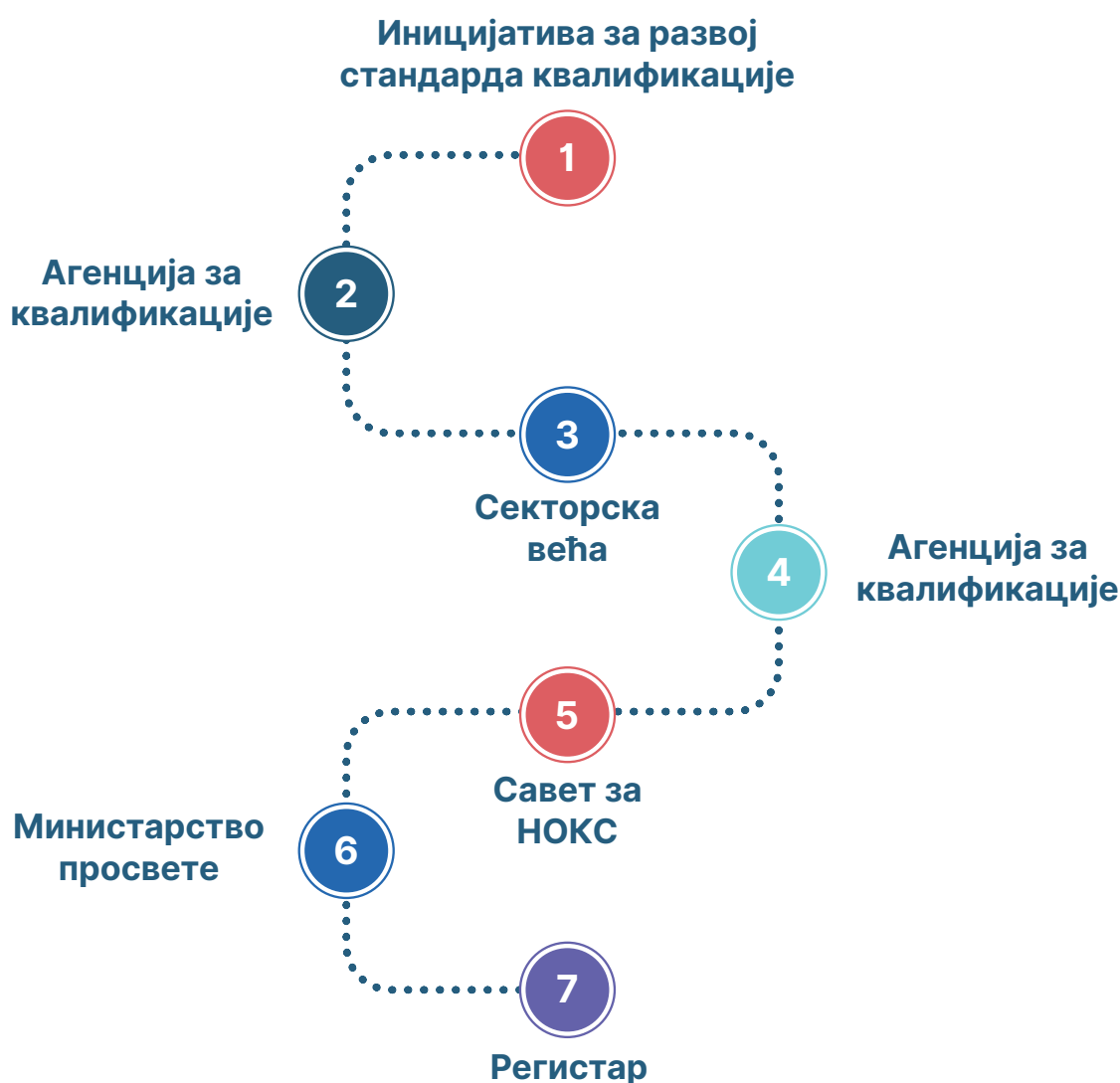
 Приписивањем конкретних квалификација одређеном нивоу НОКС-а, постиже се смисаоност тог нивоа за кориснике у држави, а кроз процес повезивања исто се остварује и у односу на одговарајући ниво ЕОК-а. Стога је од пресудног значаја за процес повезивања да начин на који је утврђена припадност одређене квалификације конкретном нивоу НОКС-а буде детаљно описан и да се наведу примери који илуструју примену правила која уређују овај процес. У процесу повезивања објашњава се на основу којих критеријума и процедура су донете одлуке о укључивању појединачних квалификација на одређени ниво НОКС-а, било да су у питању квалификације у формалном систему образовања или изван њега, као и која методологија је коришћена за додељивање нивоа појединачној квалификацији.

Извештај о повезивању треба да одговори на који начин је принцип најбољег преклапања примењен приликом утврђивања нивоа одређене квалификације и да ли се методологија модификује у односу на појединачне секторе образовања, зависно од примењених концепата исхода учења.

 Законом о НОКС-у уређена је еквивалентност постојећих квалификација са нивоима НОКС-а, и све постојеће квалификације се анализирају у контексту исхода учења како би се повезале са квалификацијама у НОКС-у и ЕОК-у. Анализа постојећих квалификација и идентификација квалификација које треба осавременити су у надлежности секторских већа која за квалификације које треба осавременити подносе иницијативу за израду стандарда квалификације који ће заменити стару квалификацију.

Укључивање квалификације у НОКС спроводи се на основу поступка који је утврђен Законом о НОКС-у. Поступак се покреће подношењем иницијативе за развијање и усвајање стандарда квалификације, коју поред секторских већа могу да поднесу и друге институције и тела, државни органи, ЈПОА и друга правна лица. Уколико секторско веће, на препоруку Агенције за квалификацију прихвати иницијативу, Агенција за квалификацију на основу предлога припрема стандард квалификације. Ниво квалификације иницијално предлаже подносилац иницијативе, а одлука о томе на ком нивоу НОКС-а ће бити предложена квалификација заснива се на поређењу исхода учења и дескриптора нивоа НОКС-а. Након усвајања стандарда квалификације, стандард се уводи у Регистар НОКС-а.

Опис процедуре за увођење квалификације у Регистар и принципи који су утврђени у Закону о НОКС-у део су транспарентног система у коме је осигуран квалитет процеса развоја и стицања квалификација, у који су укључени релевантни актери, којим се повезују сектори формалног и неформалног образовања, као и подаци о квалификацијама и занимањима.

Критеријум

05

Национални систем(и) за осигурање квалитета у образовању и оспособљавању упућује/у да национални оквир или систем квалификација задовољава(ју) релевантна европска начела и смернице

 Успех процеса повезивања и узајамно поверење које се ствара међу земљама Европе у тесној су вези са овим критеријумом који се бави осигурањем квалитета. У Извештају о повезивању потребно је објаснити националне системе осигурања квалитета у области квалификација и показати везе међу њима. Овде је од посебног значаја начин на који процедуре осигурања квалитета утичу на конципирање и доделу нивоа појединачној квалификацији. Те процедуре веома утичу на поверење у квалификације како у земљи тако и изван ње.

 Обезбеђивање квалитета система квалификација у Републици Србији успоставља се кроз утврђене стандарде, процедуре, методологије, додељене надлежности и учешће одговарајућих институција и тела. Стандарди квалитета успостављају се на различитим нивоима, у односу на врсте квалификација и циклус развоја квалификације. Процедуре и политике осигурања квалитета успостављене су кроз регулативу и методолошка документа усвојена од стране релевантних надлежних органа и тела.

Национални систем осигурања квалитета на свим нивоима почива на неколико кључних механизма који су конзистентни у односу на европске политике: акредитација реализатора програма образовања/обучавања, праћење квалитета реализације програма образовања/обучавања и процес сертификације.

Стандарди и процедуре за акредитацију програма и установа у предуниверзитетском формалном образовању, студијских програма и установа високог образовања, програма и реализатора у образовању одраслих (ЈПОА) прописани су одговарајућим законима и подзаконским актима.

За акредитацију реализатора предуниверзитетског формалног образовања надлежно је Министарство просвете. За акредитацију високошколских установа надлежно је Национално акредитационо тело. Агенција за квалификације задужена је за акредитацију програма обука у неформалном образовању у складу са стандардима и прописаним условима, док Министарство просвете акредитује основне и средње школе за неформално образовање.

Квалитет реализације програма образовања у предуниверзитетском и универзитетском образовању прати се кроз процес самовредновања и спољашњег вредновања.

Критеријум

06

Критеријум 6: Процес повезивања подразумева потврђену сагласност одговарајућих тела надлежних за осигурање квалитета

 Тела надлежна за осигурање квалитета најважнији су актери у процесу повезивања и њихова сагласност је потребна за повезивање „нивоа са нивоом“. Под изразом „потврђена сагласност“, који је употребљен у дефиницији овог критеријума, подразумева се описивање система осигурања квалитета кроз законе, прописе и процедуре. Допринос тела надлежних за осигурање квалитета у процесу израде Извештаја о повезивању и њихов позитиван став, гаранција су задовољења овог критеријума.

(6)

Проф. др Миле Целалија члан је бројних стручних тела референтних за систем квалификација. У претходној деценији активно је учествовао у имплементацији система оквира квалификација у многим земљама, укључујући и пружање стручне подршке и помоћи у изради Извештаја о повезивању националних оквира са ЕОК-ом.

Едуард Стаудекер (Eduard Staudecker) има дугогодишње искуство у изради стратешких докумената, посебно у области исхода учења, а у претходној деценији активно је учествовао у имплементацији система оквира квалификација у многим земљама, укључујући и пружање стручне подршке у припреми Извештаја о повезивању националних оквира са ЕОК-ом.

 Извештај о повезивању је представљен релевантним националним телима и институцијама за осигурање квалитета (Савет за НОКС, Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, Завод за унапређивање образовања и васпитања, Министарство просвете, Агенција за квалификације, Национално акредитационо тело) које су сагласност са наводима Извештаја потврдиле писаним путем.

Критеријум

07

Потребно је да у процесу повезивања учествују међународни стручњаци

 Европски оквир квалификација има за циљ постизање бољег међународног разумевања квалификација. Процес повезивања треба да објасни однос између ЕОК-а и НОКС-а, тако да буде разумљив неке ко није посебно упознат са системом квалификација у Републици Србији. Међународни стручњаци могу да допринесу испуњавању овог очекивања.

 Процес повезивања активно су пратила два међународна стручњака са искуством у имплементацији националних оквира квалификација, проф. др Миле Целалија и Едуард Стаудекер⁶. Своје стручно позитивно мишљење о процесу који је спроведен у Републици Србији дали су кроз писане извештаје који су доступни као анекс Извештаја о повезивању НОКС-а са ЕОК-ом.

Критеријум

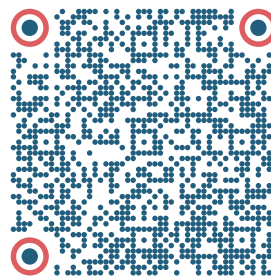
08

Надлежно национално тело, односно тела, сертифиције/у повезивање националног оквира или система са ЕОК-ом. Надлежна национална тела, укључујући и Националну координациону тачку, објављују један свеобухватан извештај и одвојено приказују испуњеност сваког критеријума

 Сврха овог критеријума је да обезбеди да земља својим оквиром или системом обухвати целокупан спектар нивоа (и врста) квалификација, чиме се одражава оквирни карактер ЕОК-а везан за целоживотно учење. С обзиром на то да се очекује један јединствени извештај, то значи да, независно од обухвата процеса повезивања, извештај треба да буде сачињен у консултацијама са кључним актерима и уз њихову сагласност. Јединствен извештај треба да садржи све релевантне информације о резултатима повезивања и да према потреби упућује на додатне изворе доказа

 Извештај је припремљен након објављених консултација и прибављене сагласности свих релевантних и компетентних националних тела, по свим критеријумима ЕОК-а и ОК-ЕПВО са доказима који поткрепљују наводе.

[Извештај о повезивању
НОКС-а са ЕОК-ом.](#)

Критеријум

09

У року од шест месеци од усвајања Извештаја о повезивању или његовог ажурирања, државе чланице и друге државе учеснице објављују Извештај о повезивању и достављају релевантне информације за потребе употређивања на одговарајућем европском порталу (Званична платформа ЕОК-а садржи јавни списак држава чланица које су потврдиле да су обавиле процес повезивања, уз линкове ка сачињеним Извештајима о повезивању)

 Званични портал ЕОК-а пружа информације о процесу повезивања и резултатима процеса повезивања широј јавности. Он омогућује непосредно поређење нивоа квалификација у земљама Европе, на основу нивоа ЕОК-а. Ради бољег разумевања значења националних нивоа квалификација, за сваки национални ниво квалификација наводе се примери главних квалификација, односно врста квалификација.

[Министарство просвете
и Канцеларија за
дуално образовање
и НОК: Извештај о
повезивању](#)

[Агенција за
квалификације:
Извештај о повезивању](#)

 Извештај о повезивању објављен је на страници Европске комисије, Министарства просвете и Канцеларије за дуално образовање и Национални оквир квалификација, Агенције за квалификације, и на страницама других релевантних институција и тела.

Критеријум

10

Након завршетка процеса повезивања, у складу са временским оквиром који је утврђен у Препоруци, сва нова сведочанства, дипломе, додаци дипломама и Еуропас документи о квалификацијама издати од стране надлежних органа садрже јасно упућивање на одговарајући ниво ЕОК-а кроз национални систем квалификација

 Навођење нивоа ЕОК-а на јавним исправама помаже кључним актерима у процени нивоа националних квалификација и олакшава поређење квалификација из различитих система. Када се постигну споразуми о повезивању два оквира и када квалификације преко националног система квалификација буду повезане са нивоима ЕОК-а, ЕОК ће националним квалификацијама дати међународни кредибилитет и олакшати признавање страних квалификација.

 Јавне исправе о стеченом нивоу квалификације за квалификације до нивоа 5 НОКС-а, укључујући и исправе из система образовања одраслих садрже податак о стеченом нивоу НОКС-а и ЕОК-а, док је поступак за систем високог образовања у фази финализације. Податак о нивоу НОКС-а и нивоу ЕОК-а, уписан је уз квалификације на свим нивоима НОКС-а у Регистру НОКС-а.

<https://europa.eu/europass/en/eqf-referencing-reports>

Самопроцена НОКС-а у односу на ОК-ЕПВО

Критеријум

01

Национални оквир за квалификације високог образовања и тела надлежна за његов развој одређени су од стране министарства надлежног за високо образовање

 Као што је већ наведено, развој НОКС-а у целини, укључујући и квалификације у високом образовању, резултат је сарадње различитих актера из образовног сектора и тржишта рада, при чему главна одговорност припада Министарству просвете и Сектору за НОКС у оквиру Канцеларије за дуално образовање и НОК, као Националној координационој тачки. Стручну подршку Канцеларији у процесу повезивања са ЕОК-ом и ЕПВО-ом пружа Агенција за квалификације.

Критеријум

02

Постоји јасна и доказива повезаност између квалификација у националном оквиру и дескриптора циклуса квалификација европског оквира

 У циљу потврде јасне и доказиве повезаности између квалификација у националном оквиру и дескриптора ОК-ЕПВО-а урађена је упоредна анализа кроз структурно поређење НОКС-а, ЕОК-а и ОК-ЕПВО-а и лингвистичка анализа дескриптора НОКС-а и Даблинских дескриптора.

Лингвистичко поређење дескриптора НОКС и Даблинских дескриптора показало је висок ниво кореспонденције нивоа 6-8 НОКС и ОК-ЕПВО, уз нешто већу детаљност дескриптора НОКС-а у односу на генеричке Даблинске дескрипторе.

НОКС ниво	НОКС подниво	Степен студија	ЕОК ниво	ОК-ЕПВО ниво	ОК-ЕПВО обим ЕСПБ бодова
6	6.1	Основне академске студије од 180 ЕСПБ Основне струковне студије од 180 ЕСПБ	6	Први циклус	180-240 ЕСПБ бодова
	6.2	Основне академске студије од 240 ЕСПБ Специјалистичке струковне студије од 60 ЕСПБ (после 180 ЕСПБ основних струковних студија)			
7	7.1	Интегрисане академске студије (300 или 360 ЕСПБ) Мастер академске студије (120 ЕСПБ после 180 ЕСПБ основних академских студија, односно 60 ЕСПБ после 240 ЕСПБ основних академских студија) Мастер струковне студије (120 ЕСПБ после 180 ЕСПБ основних студија)	7	Други циклус	60-120 ЕСПБ бодова
	7.2	Специјалистичке академске студије (60 ЕСПБ после најмање 300 ЕСПБ академских студија)			
8	8	Докторске студије у трајању од најмање 180 ЕСПБ после мастер академских или интегрисаних академских студија	8	Трећи циклус	Није одређено

Структурно поређење НОКС-а, ЕОК-а и ОК-ЕПВО-а

Критеријум

03

Национални оквир и његове квалификације засновани су на исходу учења, а квалификације су у корелацији преко ЕСПБ бодова

 Као и у доуниверзитетском, и у случају високог образовања исходи учења су експлицитно наведени у свим законским и подзаконским актима (Закон о високом образовању, Стандарди за акредитацију високошколских установа). Дефинисани дескриптори знања, вештина, способности и ставова за сваки степен високог образовања усклађени су са Даблинским дескрипторима.

Кредитни систем високог образовања у Србији усклађен је са стандардима добре праксе ЕПВО-а. Сваки предмет из студијског програма и обим целог студијског програма изражавају се преко ЕСПБ бодова којима се дефинише оптерећење студената током савладавања предвиђених исхода учења. Овако стечени исходи учења могу се преносити између различитих студијских програма истог степена и врсте студија, а у случају студената који учествују у програмима међународне мобилности и између различитих студијских програма свих степена и врста студија.

Признавање страних високошколских квалификација на основу исхода учења стечених на страним студијским програмима врши се на основу врсте и нивоа компетенција постигнутих завршетком студијског програма или његовог дела. Вредновање страног студијског програма ради наставка школовања врши високошколска установа којој је поднет захтев за признавање, а вредновање страног студијског програма ради запошљавања врши Национални центар за признавање страних високошколских исправа (ENIC/NARIC центар) у оквиру Агенције за квалификације.

Критеријум

04

Процедуре за укључивање квалификација у национални оквир су транспарентне

 Процедуре за укључивање високошколских квалификација у НОКС су описане у Закону о Националном оквиру квалификација, у коме су, осим процедура прецизиране и методологија и тела надлежна за израду стандарда квалификације, подношење иницијативе за развијање и усвајање стандарда квалификације, израду предлога стандарда квалификације, усвајање стандарда квалификације, упис квалификације у Регистар НОКС-а.

Високошколски програми се према стандарду квалификација развијају у складу са правилима акредитације студијских програма. На предлог Националног тела за акредитацију и проверу квалитета у високом образовању Национални савет за високо образовање утврђује стандарде за почетну акредитацију установа и студијских програма, стандарде и поступак за акредитацију високошколских установа и студијских програма, стандарде за самовредновање и оцењивање квалитета високошколских установа,

Критеријум

05

Национални систем осигурања квалитета за високо образовање односи се на национални оквир квалификација и у складу је са Берлинским комуникеом и накнадно усаглашеним комуникеима од стране министра у Болоњском процесу

 Европски стандарди и смернице за осигурање квалитета у Европском простору високог образовања које је развила Европска асоцијација за осигурање квалитета у високом образовању (ENQA) користе се као основа система осигурања високог образовања у Србији. Послове акредитације, провере квалитета високошколских установа, вредновања студијских програма и обезбеђивања квалитета у високом образовању врши Национално тело за акредитацију и проверу квалитета у високом образовању (НАТ). Од априла 2020. године НАТ је придружени члан Европске асоцијације за обезбеђење квалитета у високом образовању (ENQA).

Критеријум

06

Национални оквир и свако усаглашавање са европским оквиром се наводи у свим додацима дипломи

 Након извршеног повезивања, у Додатак дипломи, јавну исправу чији образац прописује министар просвете, а коју издаје самостална високошколска институција, уносе се неопходни елементи као што су ниво НОКС-а и ниво ЕОК-а дате квалификације. Податак о повезивању нивоа НОКС-а са нивоима ЕОК-а, уписан је уз квалификације на свим нивоима НОКС-а у Регистру НОКС-а.

Критеријум

07

Надлежности домаћих чинилаца у националном оквиру су јасно утврђене и објављене

 Кључну улогу у развоју и имплементацији НОКС-а има Министарство просвете и Сектор за НОКС у оквиру Канцеларије за дуално образовање и НОК које је и Национална координациона тачка за повезивање НОКС-а и ЕОК-а. Осим наведених институција, у пословима управљања Националним оквиром квалификација и сарадњи са Саветодавним одбором ЕОК-а, главну улогу у обављању послова обезбеђивања квалитета и пружању стручне подршке надлежним организацијама у свим аспектима развоја и имплементације НОКС-а има Агенција за квалификације, која пружа стручну подршку Канцеларији у процесу повезивања НОКС-а са ЕОК-ом и ЕПВО-ом. У процесу развоја и имплементације НОКС-а учествују и друга надлежна тела - Савет за НОКС и секторска већа.

Будући изазови и даљи развој НОКС-а

Развој НОКС-а омогућио је темељну реформу образовног система и његово ефикасније прилагођавање потребама појединца, привреде, друштва у целини. У протеклом периоду донет је низ подзаконских аката којима су уређена бројна питања, укључујући методологију за развој стандарда квалификација, начин вођења Регистра НОКС-а и начин спровођења поступка признавања претходног учења. У фокусу надлежних институција сада су примена прописа, квалитет рада секторских већа и других актера, оснаживање социјалних партнерстава и активно, одговорно и посвећено учешће свих институција и тела у овим процесима.

Даље активности на успостављању потпуно функционалног система квалификација који је чврсто повезан са тржиштем рада подразумевају развој методолошког и концептуалног оквира стандарда занимања који треба да буду релевантни за развој стандарда квалификација. Употреба исхода учења је дуготрајан процес који доноси промене, а отпор који обично прати овакве промене представља додатни изазов за систем. Неопходно је остварити поверење и прихватање оваквог приступа и радити на јачању капацитета свих заинтересованих страна да се ова промена успешно имплементира у систем.

У наредном периоду развој НОКС-а биће фокусиран на:

- Коришћење свих националних ресурса, међународних пројеката и искустава како би се побољшали капацитети секторских већа за обављање задатака на утврђивању квалификација прилагођених тржишту рада;
- Управљање системом НОКС-а уважавајући међусекторски приступ, ефикасним коришћењем капацитета новоуспостављених институција и тела у функцији синхронизованог изграђивања главних инструмената квалитета у развоју занимања и квалификација;
- Наставак консултативног процеса, започетог у процесу повезивања НОКС-а са ЕОК-ом, о питањима релевантним за мобилност унутар система високог образовања, као и за међународно признавање тих квалификација;
- Подршку и усмеравање дијалога између заинтересованих страна о сврсисходности поднивоа у оквиру нивоа 6 и 7 НОКС-а;
- Даљу промоцију значаја стандарда квалификација, посебно његовог основног елемента – исхода учења, свим партнерима и заинтересованим странама. У том циљу потребно је учинити јавно доступним примере добре праксе засноване на Методологији за развој стандарда квалификација (повезивање занимања и квалификација, омогућавање запошљавања и целоживотног учења и слично), као резултат њене примене у новом институционалном оквиру

Примена НОКС-а и ЕОК-а и бенефити за различите циљне групе

03

Примена ЕОК-а и бенефити за различите циљне групе

Европски оквир квалификација развијен је из више разлога. Иако је његова основна сврха помоћ грађанима у учењу, планирању и развоју каријере, оквир користе и доносиоци одлука, како би се унапредиле политике и праксе у области образовања и запошљавања. Као свеобухватан референтни оквир, којим су обухваћене све врсте и нивои квалификација, ЕОК је намењен различитим корисницима: од појединаца, послодаваца, синдиката, организатора образовања и обука, тела за признавање квалификација, до владиних институција и међународних организација.

Неки од бенефита који су остварени, али и они који се тек очекују за различите циљне групе описани су у наставку.

ЕОК пружа подршку за планирање и развој каријере

Квалификације омогућавају приступ радним местима и основ су за развој каријере. За проналажење или промену радног места потребно је да послодавци и остали учесници на тржишту рада праведно оцене и правилно вреднују квалификације. Зато је кључно да се квалификацијом може показати шта носилац квалификације зна, уме и може да ради.

Захваљујући употреби исхода учења за описивање квалификација и укључивању поредивих европских и националних нивоа квалификација, послодавци могу лакше да протумаче квалификације кандидата.

Европски оквир квалификација послодавцима омогућава да боље процене квалификације стечене у другим земаљама или институцијама које им нису познате. Послодавци могу боље разумети ниво свих кандидата, упоредити њихове квалификације са националним квалификацијама, разумети релевантност тих квалификација и видети како исходи учења одговарају потребама одређеног предузећа или сектора.

Уз помоћ Европског оквира квалификација за послодавце Европа постаје јединствено подручје квалификација. На тај начин умањују се препреке мобилности радне снаге, подстиче се ефикаснија употреба постојећег знања, вештина и компетенција, и побољшава се усклађеност између понуде и потражње на тржишту рада.

ЕОК подстиче употребу заједничког језика између образовања и тржишта рада

Стављањем фокуса на исходе учења, Европски оквир квалификација олакшава дијалог о потребама тржишта рада и понуди образовног система. Структурисани дијалог, у коме се исходи учења примењују као заједнички језик, помаже да се ојача релевантност и повећа привлачност квалификација.

ЕОК и НОК као мапа која помаже при одлучивању о даљем образовању и усавршавању

Европски оквир квалификација, који је повезан са националним оквирима квалификација у 38 европских земаља¹, служи као свеобухватна мапа свих врста и нивоа квалификација у Европи. Ови оквири су доступни у националним базама података о квалификацијама и могу их користити сви грађани за одређивање нивоа одређене квалификације и њене повезаности са другим квалификацијама. Као мапа која повезује различите националне оквире квалификација, Европски оквир квалификација је релевантан за младе и одрасле који уче и пружа им лако доступан преглед квалификација и начина стицања квалификација. Појединци који желе да наставе своје образовање или обуку могу користити националне оквири као полазну тачку за информације о релевантним програмима образовања и обукама.

ЕОК и НОК олакшавају целоживотно учење

Стварање могућности за стицање квалификација различитим начинима учења, на пример учењу која се одвија на послу или у слободно време, кључно је за промовисање целоживотног учења. Приступ заснован на исходима учења омогућава да се у обзир узму искуства стечена ван формалног образовања.

Валидација неформалног и информалног учења у Европи

Већина европских земаља успоставила је механизме за вредновање (признавање) неформалног и информалног учења. Ови механизми омогућавају грађанима да се њихово претходно учење утврди, оцени и, ако испуњава договорене захтеве и стандарде,

(1)
<http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/national-qualifications-framework-nqf>

призна као делимична или пуна квалификација. На тај начин уважавају се и вреднују претходно стечена разноврсна и богата искуства сваког појединца².

Флексибилне образовне путање важни су предуслови за омогућавање целоживотног учења. Механизми за прикупљање и пренос бодова су још један део тог приступа. Европски оквир квалификација и његов приступ заснован на исходима учења подржава прикупљање и пренос бодова и може, уз валидацију неформалног и информалног учења, олакшати целоживотно учење.

Квалификације са нивоом ЕОК-а су поуздан показатељ

Пошто се системи образовања и обуке разликују од земље до земље, понекад је тешко проценити вредност и релевантност страних квалификација. Због тога постоји опасност да квалификације не буду праведно размотрене и процењене. Исти проблем може настати код процене квалификација из различитих сектора или институција за образовање и обуку.

Нивои Европског оквира квалификација се све више укључују у националне јавне исправе, сертификате и дипломе, тако да је могуће сагледати одређену квалификацију у односу на друге квалификације у ширем европском контексту. Системска и дугорочна сарадња међу земљама у оквиру Европског оквира квалификација и националних оквира квалификација, чиме се осигурава квалитет квалификација, чине да је поузданост ових нивоа обезбеђена широм Европе. Захваљујући томе, грађани могу лако разликовати квалификације које су поуздане од оних које су „лажне”. На тај начин Европски оквир квалификација служи и као облик „заштите потрошача”.

ЕОК олакшава признавање квалификација

ЕОК олакшава признавање квалификација промовишући употребу исхода учења, омогућавајући свима да директно процене садржај, ниво и карактеристике одређене квалификације.

ЕОК је повезан и са другим европским и међународним инструментима који подржавају признавање квалификација. Док се ови инструменти фокусирају на регулисане и/или академске квалификације, Европски оквир квалификација подржава признавање учења за све квалификације.

(2)
<http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/validation-non-formal-and-informal-learning>

Европски и међународни инструменти за признавање квалификација

- Директива 2005/36/ЕС регулише признавање професионалних квалификација у ЕУ, чиме се стручњацима омогућава да се крећу преко граница и баве својим професијама или пружају услуге у иностранству³
- Лисабонска конвенција⁴ о признавању квалификација је међународни споразум који спроводе УНЕСКО и Савет Европе и који омогућава признавање квалификација у Европи и шире
- ENIC/NARIC⁵ је мрежа националних центара основаних ради пружања директне подршке институцијама и грађанима у признавању академских квалификација.

ЕОК подржава друге инструменте ЕУ за постизање транспарентности

Европска комисија је, у сарадњи са државама чланицама, увела бројне инструменте за подршку модернизацији система образовања и обуке током последње деценије. Фокусирањем на потребу за већом транспарентношћу и упоредивошћу вештина и квалификација, ови инструменти подржавају целоживотно учење. Перспектива која укључује исходе учења је оно што повезује све ове инструменте, поштујући различитости националних решења и истовремено омогућавајући њихово међусобно функционисање.

Многи од ових инструмената се директно односе на грађане, као што су Еуропас и систем бодова у високом образовању (ECTS) и стручном образовању. Док Еуропас пружа подршку појединцима у смислу учења и каријере, бодовни систем олакшава флексибилне образовне путање и целоживотно учење.

Друга група инструмената подржава рад државних институција и индиректно се бави потребама грађана. То се односи на бројне иницијативе за каријерно вођење и признавање учења, при чему су европске иницијативе служиле као подстицај за успостављање националних механизма и пракси. Инструменти који подржавају сарадњу у области осигурања квалитета у високом образовању и стручном образовању и обуци имају за циљ повећање поверења и транспарентности међу земљама. Такође, увођењем ESCO класификације, Европска Комисија је утврдила терминологију која подржава фокусирање на исходе учења и јачање дијалога између заинтересованих страна из области образовања и тржишта рада.

(3)
https://ec.europa.eu/growth/single-market/services/free-movement-professionals/qualifications-recognition_en

(4)
<https://rm.coe.int/168007f2c7>

(5)
<http://www.enic-naric.net/>

Пронађите, разумите и упоредите врсте квалификација које су део националних оквира квалификација

Европски оквир квалификација омогућава да се види како се национални оквири квалификација међусобно односе.

На Еуропас платформи (<https://europa.eu/europass/en/compare-qualifications>) је могуће одабрати две државе и упоредити врсте квалификација укључених у националне оквире повезане са ЕОК-ом.

 Serbia	 EQF Levels	 Ireland
НОКС 8 Диплома – Докторске студије обима 180 ЕСПБ (уз претходно завршене интегрисане академске, односно матер академске студије)	EQF Level 8	NQF 10 Doctoral Degree
		Higher Doctorate
НОКС 7.2 Диплома – Специјалистичке академске студије обима од најмање 60 ЕСПБ (уз претходно остварене мастер академске студије)	EQF Level 7	NQF 9 Master Degree
НОКС 7.1 Диплома – Интегрисане академске студије обима од 300 до 360 ЕСПБ		Postgraduate Diploma
Диплома – Мастер академске студије обима од најмање 60 ЕСПБ (уз претходно остварене основне академске студије обима од најмање 240 ЕСПБ)		Professional Award
Диплома - Мастер академске студије обима од најмање 120 ЕСПБ (уз претходно остварене основне академске студије обима 180 ЕСПБ)		
Диплома - Мастер струковне студије обима од најмање 120 ЕСПБ (уз претходно остварене основне струковне студије обима 180 ЕСПБ)		
НОКС 6.2 Диплома – Основне академске студије обима од најмање 240 ЕСПБ	EQF Level 6	NQF 8 Honours Bachelor Degree
Диплома – Специјалистичке струковне студије обима од најмање 60 ЕСПБ		Higher Diploma
НОКС 6.1 Диплома – Основне академске студије обима од најмање 180 ЕСПБ		Professional Award
Диплома – Основне струковне студије обима од најмање 180 ЕСПБ		NQF 7 Ordinary Bachelor Degree
		Professional Award

Појмовник

04

ПОЈМОВНИК

Европски оквир квалификација

Европски оквир квалификација (ЕОК) је заједнички европски референтни оквир који повезује националне системе квалификација и делује као алат за упоређивање односно лакше разумевање и тумачење квалификација међу различитим државама и образовним системима у Европи.

Занимање

Занимање представља скуп послова чије су главне дужности и задаци међусобно сродни. Занимање се у Међународној стандардној класификацији занимања ISCO-08 дефинише као скуп задатака и дужности које обавља или би требало да обавља једна особа, било да је код послодаваца или је самозапослена.

Стандард занимања

Стандард занимања је документ који садржи опис дужности и задатака, као и компетенција потребних појединцу за ефикасно обављање послова у одређеном занимању, утврђен у складу са прописима који уређују запошљавање.

Квалификација

Квалификација је формално признање стечених компетенција. Појединац стиче квалификацију када надлежно тело утврди да је достигао исходе учења у оквиру одређеног нивоа и према задатом стандарду квалификације, што се потврђује јавном исправом (дипломом или сертификатом).

Стандард квалификације

Стандард квалификације је документ утврђен у складу са Законом о НОКС-у, који садржи опис исхода учења, податак о релевантним занимањима за квалификације, као и податке о квалификацији на основу којих се врши одређивање нивоа, њено разврставање и вредновање.

Кључне компетенције за целоживотно учење

Кључне компетенције за целоживотно учење су способност употребе стечених знања, вештина и ставова, неопходних за лични, социјални и професионални развој и даље учење. Ове компетенције уграђене су у циљеве и стандарде на свим нивоима образовања као нове области, релевантне за континуирано стицање компетенција, вођење приватног и друштвеног живота, професију и снажање у реалним проблемима и захтевним ситуацијама.

Компетенција

Компетенција је интегрисани скуп знања, вештина, способности и ставова, које појединцу омогућују ефикасно делање у складу са стандардом квалификације.

Исходи учења

Исходи учења су јасни искази о томе шта се од појединца очекује да зна, разуме и да је способан да покаже, односно уради након завршеног процеса учења. Омогућавају проверљивост нивоа развијености компетенција, односно достигнутог знања, вештина, ставова и способности.

Национални оквир квалификација (НОК)

Национални оквир квалификација представља инструмент који обухвата број и опис нивоа квалификација, односе између квалификација и путеве проходности и напредовања. Национални оквир квалификација обухвата процесе, тела - организације одговорне за утврђивање потребних квалификација, начине стицања, упоређивање, препознавање, обезбеђивање квалитета и стандарда по којима се реализују.

Национални систем класификовања квалификација (КЛАСНОКС)

Национални систем класификовања квалификација (КЛАСНОКС) је систем за разврставање квалификација у НОКС-у, усклађен са Међународном стандардном класификацијом образовања (ISCED 13-F). Увођењем КЛАСНОКС-а успоставља се јединствен систем класификације независно од постојећих класификација образовних профила предуниверзитетског образовања на 15 подручја рада и студијских програма на четири образовно-научна и једно образовно-уметничко поље, односно на 46 научних, стручних и уметничких области унутар ових 5 поља.

Програм образовања/обучавања

Програм образовања/обучавања је структурални оквир за организацију процеса учења, чији су елементи унапред прописани. Доноси се у складу са утврђеним принципима, циљевима и стандардима. Термин се у овом документу изједначава са терминима наставни план и програм и студијски програм.

Признавање претходног учења

Активност образовања одраслих која се остварује проценом знања, вештина и способности стечених образовањем, животним или радним искуством и која омогућава даље учење и повећање конкурентности на тржишту рада. Термин се изједначава са термином

«валидација неформалног и информалног учења» (Validation of non-formal and informal learning), а у складу са Европским препорукама за валидацију неформалног и информалног учења.

Регистар НОКС-а

Регистар НОКС-а се састоји из Подрегистра националних квалификација, Подрегистра стандарда квалификација и Подрегистра јавно признатих организатора активности образовања одраслих, са послодавцима код којих ЈПОА реализује практичан рад и/или практичну наставу.

Оквир квалификација у европском простору високог образовања

Оквир квалификација у европском простору високог образовања је оквир квалификација у оквиру Болоњског процеса. Дефинисан је са четири главна циклуса (кратки циклус, први, други и трећи циклус) који се описују Даблинским дескрипторима.

Целоживотно учење

Целоживотно учење укључује све облике учења и подразумева учествовање у различитим облицима образовних активности током живота, са циљем сталног унапређивања потребних личних, грађанских, друштвених и компетенција потребних за рад.

Формално образовање

Формално образовање представља организоване процесе учења који се остварују на основу планова и програма наставе и учења основног и средњег образовања и студијских програма високог образовања.

Неформално образовање

Неформално образовање представља организоване процесе учења одраслих који се остварују на основу посебних програма, ради стицања знања, вештина, способности и ставова усмерених на рад, лични и социјални развој.

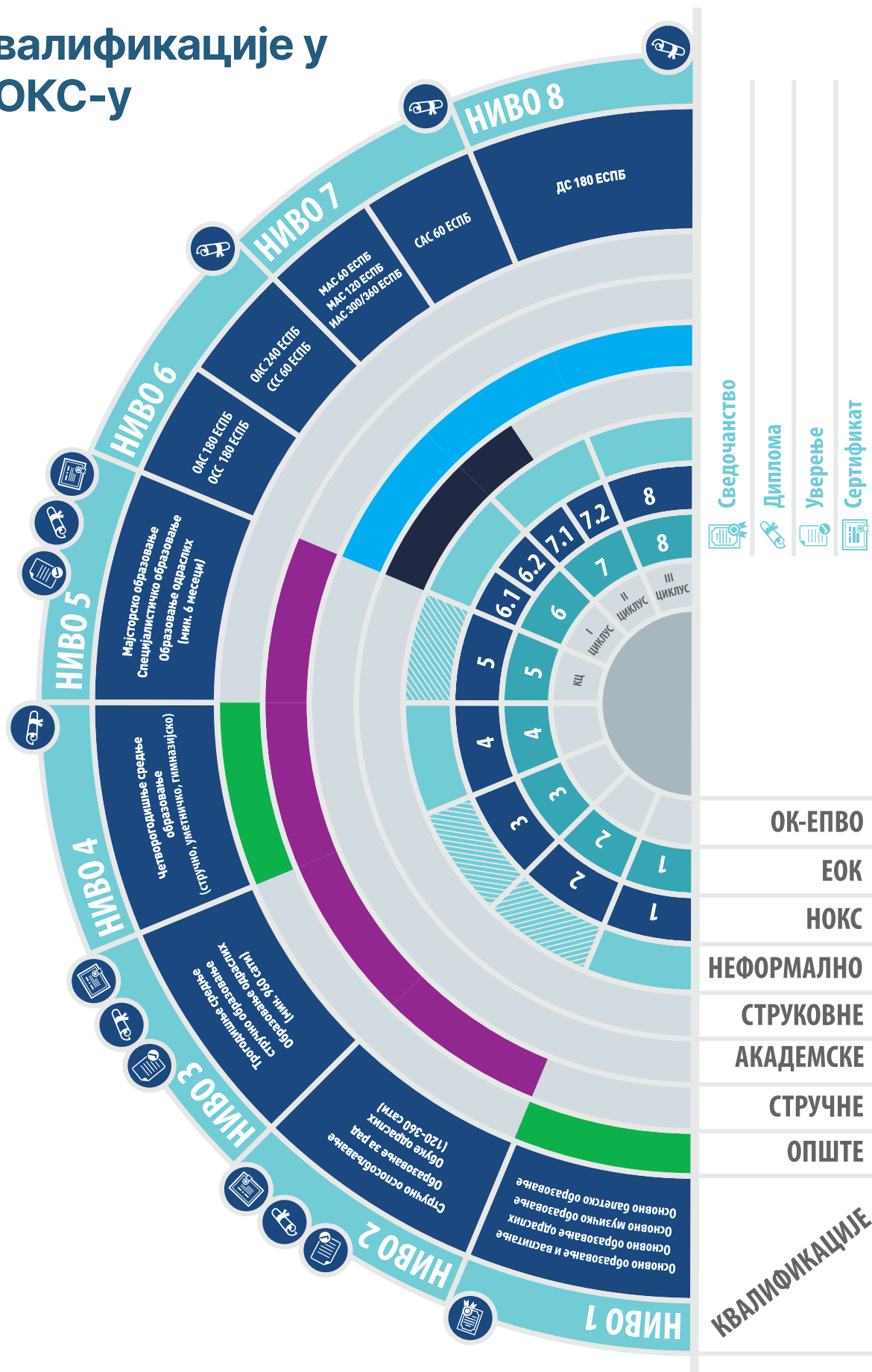
Информално учење

Информално учење представља процес самосталног стицања знања, вештина, вредности, ставова и способности одраслих, у свакодневном животном, радном и социјалном окружењу.

Анекси

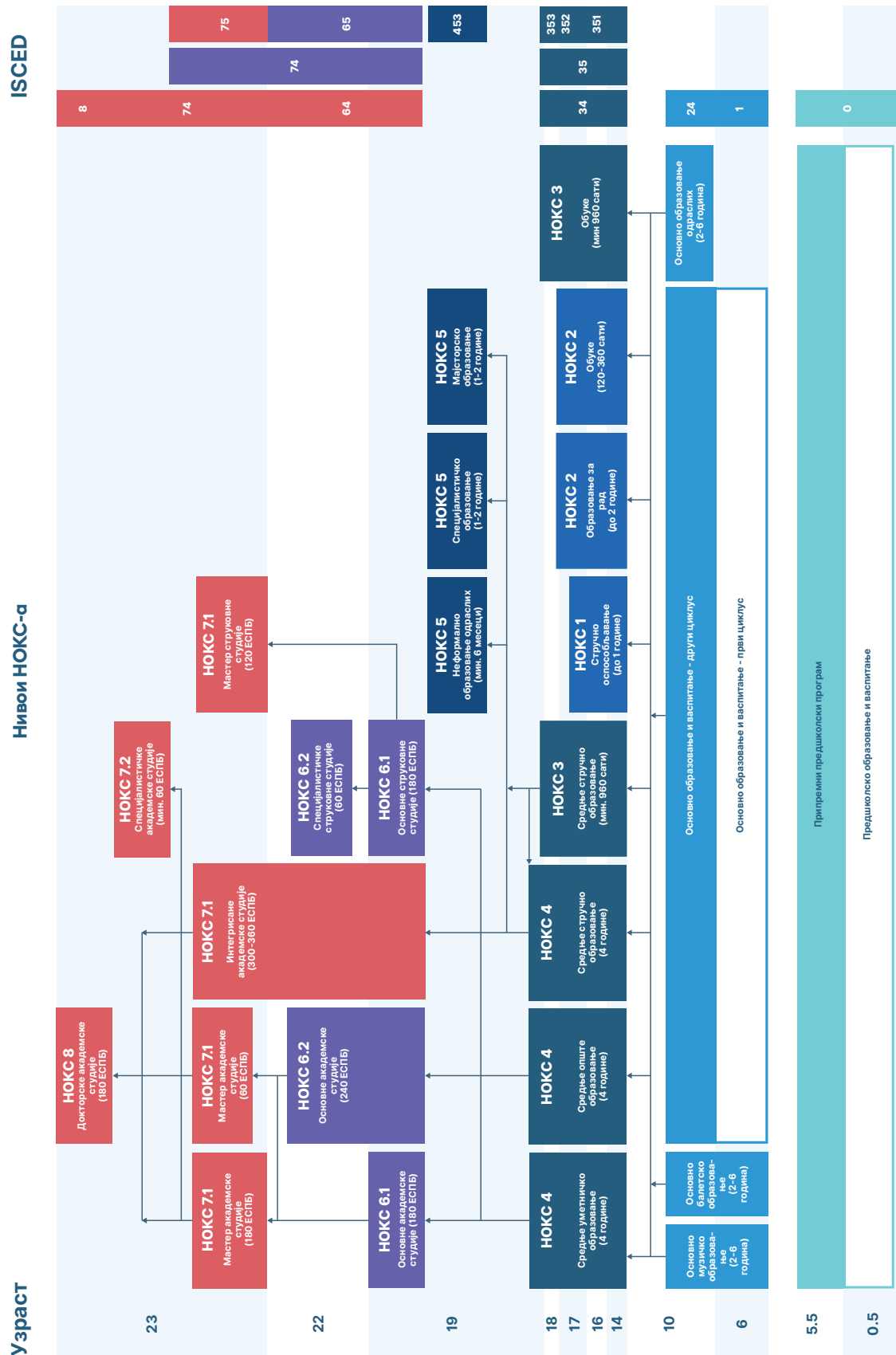
05

Квалификације у НОКС-у

ЕОК ниво	НОКС ниво	НОКС подниво	КВАЛИФИКАЦИЈЕ
1	1		основно образовање и васпитање, основно образовање одраслих, основно музичко образовање, основно балетско образовање
2	2		стручно оспособљавање у трајању до једне године, образовање за рад у трајању до две године, неформално образовање одраслих у трајању од 120-360 сати обуке
3	3		средње стручно образовање у трогодишњем трајању, неформално образовање одраслих у трајању од најмање 960 сати обуке
4	4		средње образовање у четворогодишњем трајању (стручно, уметничко, гимназијско)
5	5		мајсторско, односно специјалистичко образовање у трајању од две, односно једне године неформално образовање одраслих у трајању од најмање шест месеци
6	6	6.1	основне академске студије обима од најмање 180 ЕСПБ бодова основне струковне студије обима од 180 ЕСПБ бодова
		6.2	основне академске студије обима од најмање 240 ЕСПБ бодова специјалистичке струковне студије обима од најмање 60 ЕСПБ бодова
7	7		интегрисане академске студије обима од 300 до 360 ЕСПБ бодова
		7.1	мастер академске студије обима од најмање 60 ЕСПБ бодова (уз претходно остварене основне академске студије обима од најмање 240 ЕСПБ бодова) мастер академске студије обима од најмање 120 ЕСПБ бодова (уз претходно остварене основне академске студије обима 180 ЕСПБ бодова)
		7.2	мастер струковне студије обима од најмање 120 ЕСПБ бодова (уз претходно остварене основне струковне студије обима 180 ЕСПБ бодова) специјалистичке академске студије обима од најмање 60 ЕСПБ бодова (уз претходно остварене мастер академске студије)
8	8		докторске студије обима 180 ЕСПБ бодова (уз претходно завршене интегрисане академске, односно мастер академске студије)

Образовни систем у Републици Србији

[illegible]

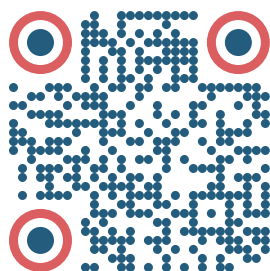

**Канцеларија за дуално
образовање и Национални оквир
квалификација**

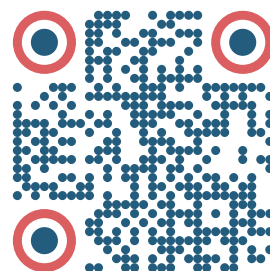
Немањина 22-26
11000 Београд
www.dualnok.gov.rs
kancelarija@dualnok.gov.rs

Агенција за квалификације

Мајке Јевросиме 51
11000 Београд
www.azk.gov.rs
agencija@azk.gov.rs

 noks.mpn.gov.rs

 noks.azk.gov.rs